

Сезона 2017/2018

БЕОГРАДСКА ФИЛХАРМОНИЈА

Ваздух

Диригент: **Урош Лајовиц** / Conductor: **Uroš Lajović**

Солиста: **Гзавије де Местр**, харфа / Soloist: **Xavier de Maistre**, harp

Петак, 9. фебруар 2018. године
Задужбина Илије М. Коларца у 20 часова

www.bgf.rs

Програм:

Ђерђ Лигети

Атмосфере

György Ligeti

Atmospheres

Трајање: око 9 мин.

Хоакин Родриго

Аранхуез концерт (верзија за харфу и оркестар)

Joaquín Rodrigo

Concierto de Aranjuez (version for harp and orchestra)

Allegro con spirito

Adagio

Allegro gentile

Трајање: око 21 мин.

Петар Иљич Чајковски

Манфред симфонија оп. 58

Peter Ilich Tchaikovsky

Manfred Symphony Op. 58

Lento lugubre

Vivace con spirito

Pastorale: Andante con moto

Allegro con fuoco

Трајање: око 57 мин.

Концертмајстор: Тијана Милошевић

Concertmaster: Tijana Milošević

Мађарски композитор **Ђерђ Лигети** (1923–2006) спада у ред најпрогресивнијих композитора своје генерације. Након што се у Келну и Дармштату 50-их година прошлог века упознао се са достигнућима авангарде, Лигети у свом делу *Привиђења* уводи оркестарски кластер, као и његову технику *микрполифоније*, што му је донело интернационално признање. Логичан наставак те идеје било је ново оркестарско дело, ***Атмосфере*** (1961), које му је донело интернационално признање стручне, али и шире јавности пошто је искоришћено за звучну подлогу за филм Стенлија Кјубрика *2001. Одисеја у свемиру*. Лигети избегава конценционалну мелодију, хармонију и ритам у корист статичних „звучних маса“ и тонских кластера у којима често сваки инструмент свира свој тон. У *'Атмосферама'* сам покушао да превладам структуралан композиторски начин мишљења, који је заменио мотивско-тематски, и тиме остварим нову представу форме. У овој музичкој форми нема никаквог догађања, већ само стања; никаквих контура и облика, већ само ненастањени, имагинарни музички простор; а и звучне боје, прави носиоци форме, постају вредности за себе. Новом формалном начину размишљања одговара нови тип оркестарског звука. Но, он се не постиже новим инструменталним ефектима, већ начином како се међусобно преплићу инструменталне деонице: тако настаје једно толико густо звучно ткање да поједини гласови у њему нестају и потпуно губе своју индивидуалност. И тако инструментални звуци – од којих се сваки састоји од једног броја парцијалних тонова – и сами постају парцијални тонови једног комплексног звука. Оркестарско дело *'Атмосфере'* сада и само има екстремни положај, који се можда може тумачити као ћорсокак. Но, каткада, управо ћорсокак, сасвим неочекивано, показује неки скривени отвор који води у слободу.

Хоакин Родриго (1901–1999), који је од раног детињства био слеп, био је музички наследник Исака Албениза, Хоакина Турине, Енрикеа Гранадоса и Мануела де Фаље и један од најзначајнијих шпанских композитора 20. века. У његовим раним композицијама могуће је уочити утицаје и стваралаца као што су Морис Равел, Пол Дика и Игор Стравински, а временом је његово стваралаштво обликовано живим интересовањем за музику и културу прошлих времена Шпаније. Родриго је своју музику описивао као *верну традицију*, инспирисану класичним и исконски шпанским. Мада вечерас ***Концерт Аранхуез*** (1939) слушамо у извођењу харфе и оркестра, ово дело је вероватно најпознатији концерт написан за гитару и оркестар, чији други став плени посебну пажњу публике. Године 1974. композитор је сачинио ову верзију за харфу и оркестар, на молбу чувеног шпанског харфисте Никанора Забалете, који је адаптирао прсторед.

Концерт Аранхуез добио је назив према летњој резиденцији бурбонских краљева која се налазила изван Мадрида, на путу ка Толеду. Родриго је за овај концерт говорио да *треба да звучи као скривени поветарац, који се провлачи кроз крошње дрвећа, снажно колико је и лептир снажан, крхко и сићушно колико то коридра може бити*. Омиљени други став, као тему 'дијалога' између солистичког инструмента и дувачких инструмената доноси *саету*, андалузијску религиозну тужбалицу која се изводиле на Велики петак. Уоквирују га два брза става - први став, који делује као позив на страствену јужњачку народну игру, и финале, у ком се смењују дводелни и троделни тактови, дочаравајући атмосферу барокног шпанског двора.

Петар Иљич Чајковски (1840–1893) компоновао је *Манфред симфонију* (1885) према мотивима књижевног дела *Манфред – драматична поема* Лорда Бајрона. Иако настала у периоду између Четврте и Пете симфоније, *Манфред симфонија* једина је симфонија Чајковског која није нумерисана, док је једино његово програмско дело које је вишеставачно. Композитор је изгубио наду у успех ове симфоније: сматрао је да је тешка и комплексна за извођење, због чега неће заживети као репертоарско дело, а према његовом мишљењу, једино је први став завређивао пажњу, остале је требало уништити.

Иако је пут ка успеху био буран, дело је, на срећу, опстало и постало део репертоара, постављајући пред извођаче креативни изазов. Кроз четири опсежна става *Манфред симфонија* приповеда о типичном романтичарском јунаку, луталици, покренутом различитим питањима и унутрашњима сукобима и његовој судбини, протканој фантазмагоричним ковитлацима. Трагична атмосфера која почиње са првим ставом провејава кроз читаво дело. Други је лирски обојен са приказама вила на водопадима; трећи је пасторални, док је врста композиторског писма најближа је балетским партитурама Чајковског. У завршном ставу Манфред опседнут подземним духовима умире.

Премијеру дела 1886. године је предводио Макс Ердмансдорфер испред оркестра Руског музичког друштва.

Марија Костић*

Следећи концерт Београдске филхармоније је у петак, **23. фебруара 2018. године** у оквиру циклуса *Вода*, у Задужбини Илије М. Коларца, са почетком у 20 часова.

Диригент: **Фабрис Болон**

Солиста: **Тамара Стефановић**, клавир

А. Цемлински: *Морска сирена*

Ј. Брамс: Концерт за клавир и оркестар бр. 1

Поштовани претплатници, обавештавамо вас да ће пред почетак сваког концерта Београдске филхармоније, у 19:30 часова, у Музичкој галерији Коларца, музиколог Маја Чоловић-Васић држати уводно предавање о делима која су на програму те вечери.

Поштовани посетиоци, молимо вас да искључите мобилне телефоне и обавештавамо вас да је за време концерата Београдске филхармоније строго забрањено фотографисање и коришћење уређаја за видео или аудио снимање. Желимо вам пријатно вече.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

*У сезони 2017-18, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.

Урош Лајовиц је рођен 1944. године у Љубљани. Студирао је композицију и дириговање на Музичкој академији у Љубљани, где је и дипломирао на оба смера 1967, односно 1969. године. За изузетна остварења у обе области, 1968. и 1969. године је добио студентску Прешернову награду. Усавршавао се на Високој школи за музику и сценске уметности у Бечу, у класи проф. Ханса Сваровског, где је дипломирао са почастима 1971. године и добио Завршну награду.

Године 1968. и 1969, учествовао је на Салцбуршкој летњој академији, где је учио дириговање у класи проф. Бруна Мадерне. У периоду од 1972. до 1991. године радио је у Словеначкој филхармонији, најпре као помоћник диригента, а од 1978. године као стални диригент. Паралелно је водио Камерни оркестар РТВ Словеније од 1974. до 1976. године, био је шеф-диригент Симфонијског оркестра Хрватске радиотелевизије од 1979. до 1981, а 1988. године је основао Камерни ансамбл *Slovenicum*.

У периоду 2001–2005, био је ангажован као шеф-диригент Београдске филхармоније. Године 2009, постао је уметнички саветник и стални гостујући диригент Загребачке филхармоније. Стални је гостујући диригент Софијске филхармоније и Симфонијског оркестра из Шенжена (Кина).

Урош Лајовиц је 1989. године постављен за професора дириговања на Високој школи за музику и сценске уметности у Бечу, а 1991. је унапређен у сталног професора дириговања. У његовој класи студирало је око 300 студената из 58 земаља. Од 2011. до 2014. године, радио је као стални професор дириговања на Музичкој академији у Загребу. У бечкој Високој школи за музику и сценске уметности остао је до 2012. године.

Као гостујући професор, држао је мајсторске курсеве у Стокхолму, Виљнусу, Констанци, Шангају, Хонг Конгу и Дубровнику.

Поред рада у матичним институцијама, наступао је широм Европе, дириговао је у САД, Колумбији, Јужној Кореји, Тајвану, Хонг Конгу, Кини и Јапану. Током четрдесетогодишње каријере одржао је више од 1400 концерата, дириговао је више од 90 различитих симфонијских оркестара и ансамбала и сарађивао са преко 900 солиста.

Репертоар маистра Лајовица чине симфонијска и оперска дела. Учествовао је у постављању 14 опера. Поред стандардног репертоара, дириговао је преко 1500 симфонијских дела и премијерно извео 80 дела словеначких и страних композитора.

Урош Лајовиц је добитник бројних награда и признања, а последња је Аустријски крст части за науку и уметност, који му је доделило аустријско Савезно министарство просвете, уметности и културе у новембру 2013. године.

Гзавије де Местр припада категорији солиста који мењају границе могућности својих инструмената. Поред дела композитора као што су Каија Саријахо, де Местр изводи и композиције попут Сметаниног циклуса *Моја домовина* са прецизношћу која одузима дах, представљајући мајсторске аранжмане дела која обично изводи цео оркестар. Интерпретације ових дела, која је мало харфиста пре њега уопште и размишљало да свира, допринеле су његовој репутацији једног од најкреативнијих и најнеобичнијих музичара своје генерације.

Гзавије де Местр је наступао са великим бројем оркестара под руководством прослављених диригената као што су Бертран де Бији, Лионел

Бренгије, Данијеле Гати, Мирга Гражините-Тила, Данијел Хардинг, Кристјан Јарви, Филип Јордан, Рикардо Мути, Андрес Ороско-Естрада, Андре Превин, сер Сајмон Ретл и Јури Темирканов. Учесник је многих најпознатијих светских фестивала, попут фестивала у Шлезвиг-Холштајну, фестивала у Салцбургу, на Будимпештанском пролећном фестивалу и фестивалу *Mostly Mozart* у Њујорку. Наступа и са камерним музичарима као што су Дијана Дамрау, Данијел Милер-Шот и Баиба Скриде.

Сезона 2017/18 је за де Местра почела потпуно у знаку савремене музике. У септембру је свирао три националне премијере новог концерта за харфу *Транс* Каије Саријахо, са симфонијским оркестрима радио-телевизија из Франкfurта и Шведске, као и са Симфонијским оркестром Града Бирмингема. У наставку сезоне одржаће концерте са Филхармонијом Севернонемачке радиотелевизије, Оркестром романске швајцарске, Симфонијским оркестром Галиције, Филхармонијом из Туркуа, Минхенским камерним оркестром, Циришким камерним оркестром, Московским виртуозима, Шангајским симфонијским оркестром и Кинеском филхармонијом. У оквиру турнеје реситала по Немачкој заједно са шпанско-мексичком фламенко легендом Лусером Теном (кастањете) наступиће у дворани Лидерхале у Штутгарту, у Филхармонији Албе, у дворанама Пјер Булез у Берлину, Тонхале у Диселдорфу и у Севернонемачкој радиотелевизији у ХанOVERу.

Де Местр има ексклузивни уговор за снимке са дискографском кућом *Sony Music*. Међу његовим издањима издвајају се снимци Хајдна, Родрига, Хинастере и Дебисија, а за овај последњи је 2009. године добио награду *Echo Klassik* за Инструменталисту године. Године 2012. његов албум *Nozze Veneziana* је доспео на листу десет најбољих издања класичне музике. Де Местрова најновија издања су ДВД албум са Дијаном Дамрау, као и снимци Моцартових концерата за клавир у аранжману за харфу. Компакт диск *Moldau – The Romantic Album* из 2015. године, са реситалима словенског репертоара, остварио је изузетан успех код критичара. У октобру 2016. године је објавио албум *La Harpe Reine* са ансамблом *Les Arts Florissants* и Вилијамом Кристијем (за дискографску кућу *harmonia mundi*). За пролеће 2018. године спрема нови соло албум са шпанским репертоаром (у издању куће *Sony*).

Гзавије де Местр је рођен у Тулону, а харфу је почео да свира са девет година. Студирао је у Паризу, а 1998. године му је додељена прва награда на Међународном такмичењу харфиста у Блумингтону, у америчкој држави Индијани, захваљујући чему је одмах постао први француски музичар који је постао члан Бечке филхармоније. Од 2001. године, Гзавије де Местр предаје на Музичкој академији у Хамбургу. Такође, држи редовне мајсторске радионице на Џулијарду у Њујорку, Универзитету Тохо у Токију и на Музичком колеџу Тринити у Лондону.

Гзавије де Местр свира на харфи коју је направила америчка фирма *Lyon & Healy*.